

**Балалар
жылы**
2022

БАЛАНЫ НЕЛІКТЕН ЕРКЕЛЕТУ КЕРЕК

**Ата-аналар мен тәрбиешілерге
арналған 5 кеңес**

1 КЕҢЕС

КӘДІМГІ ЕРКЕЛІКТЕН ТРАГЕДИЯ ЖАСАМАУ

Бала өмір сүруді үйренеді, сондықтан ол әлеуметтік нормаларды белсенді түрде сынап, ересектер әлемін тексереді. Ересек адаммен, ата-анамен немесе тәрбиешімен диалог барысында бала рұқсат етілген нәрсе туралы өз идеяларын дамытып, дербестік, жауапкершілік, ар-ождан сияқты қасиеттерді қалыптастырады.

Балалардың табиғи қыңырлығы жинақталған шиеленісті жеңілдету, жарқын эмоционалдық әсерлерден өту үшін өздігінен пайда болады (ерке балалар алдымен сыртқы қауіп-қатерлерді тудырады, содан кейін тәуекелден рахат алады). Яғни, бала өмір сүруді үйреніп, белсенділік тәжірибесін алады. Еркелік – бұл қалыпты жағдай! Оған жай қарау керек.

Балалар
жылы
2022

БАЛАНЫ НЕЛІКТЕН ЕРКЕЛЕТУ КЕРЕК

Ата-аналар мен тәрбиешілерге
арналған 5 кеңес

2 КЕҢЕС

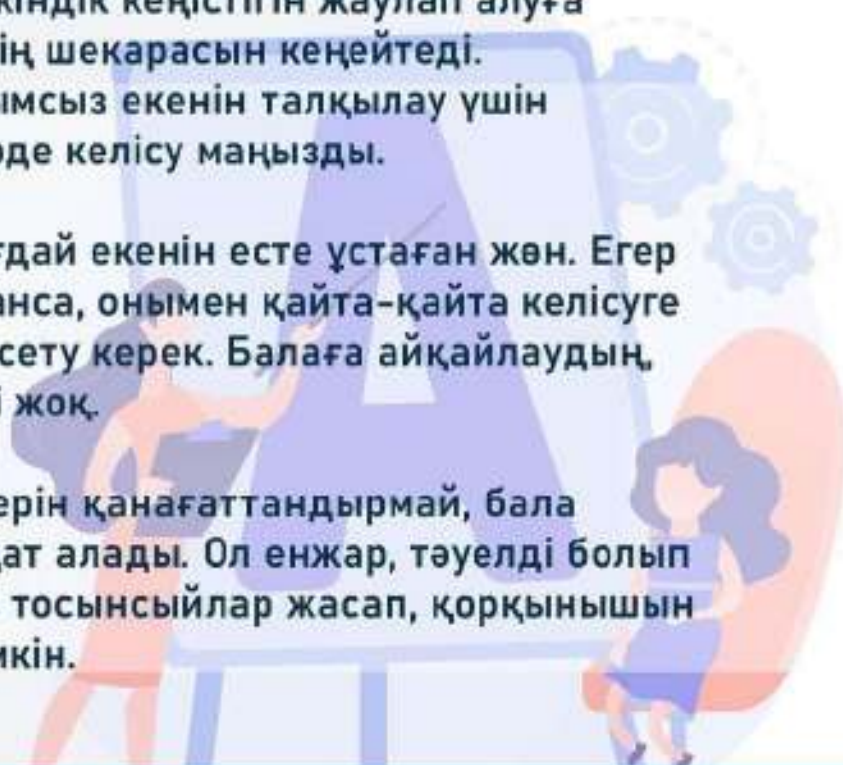
РҰҚСАТ ЕТІЛГЕН ШЕКТЕРДІ АНЫҚТАУ

Бала еркелеп жалпы қабылданған мінез-құлық нормаларын бұзады, қабырғаға сурет салады, түскі ас кезінде телефонын шұқылайды. Осылайша, бала еркіндік кеңістігін жаулап алуға тырысып, рұқсат етілген нәрсенің шекарасын кеңейтеді.

Қандай да бір іс-әрекеттің жағымсыз екенін талқылау үшін баламен жай, бірақ табанды түрде келісу маңызды.

Ережелерді бұзу – қалыпты жағдай екенін есте ұстаған жөн. Егер баланың бұл әрекеттері қайталанса, онымен қайта-қайта келісуге тырысып, алаңдаушылықты көрсету керек. Балаға айқайлаудың, жазалаудың, қорқытудың керегі жоқ.

Эмоцияларға деген қажеттіліктерін қанағаттандырмай, бала психологиялық тұрғыдан жарақат алады. Ол енжар, тәуелді болып өсуі, немесе көптеген жағымсыз тосынсыйлар жасап, қорқынышын жеңіп, батыл әрекетке көшуі мүмкін.

**Балалар
жылы**
2022

БАЛАНЫ НЕЛІКТЕН ЕРКЕЛЕТУ КЕРЕК

**Ата-аналар мен тәрбиешілерге
арналған 5 кеңес**

3 КЕҢЕС

МҮМКІН ЕМЕС НӘРСЕНІ ТАЛАП ЕТПЕУ

Баламен келісе отырып, одан мүмкін емес нәрсені күтуге және талап етуге болмайды. Януш Корчактың ережесін есте сақтау керек. Бірде ұлы ұстаз бір төбелескіш баламен сөйлесіп, одан бүгін қанша рет төбелескенін сұрайды. Бала ойланып: «Алты рет» – дейді. Сонда Корчак одан келесі күні тек бес рет төбелесуді сұрайды.

Корчак заңы өзін-өзі бақылауды біртіндеп енгізуден тұрады. Егер біз ерке баламен жұмыс істегіміз келсе, ұзақ жолға дайын болуымыз керек.

**Балалар
жылы**
2022

БАЛАНЫ НЕЛІКТЕН ЕРКЕЛЕТУ КЕРЕК

**Ата-аналар мен тәрбиешілерге
арналған 5 кеңес**

4 КЕҢЕС БІРГЕ ЕРКЕЛЕУ

Балалардың еркелігі – оларға өмірде эмоциялардың жетіспеушілігі туралы дабыл. Балаға қажетті көңіл бөлінбейтіндігінің белгісі, әр бала әр түрлі деңгейде көңіл бөлуді қажет етеді. Иә, көбірек көңіл бөлуді қажет ететін балалар да бар!

Мектеп жасына дейінгі бала еркелік арқылы бейсаналық түрде бірнеше нәрседен ең жарқын эмоцияларды алуға тырысатындығын түсіну керек: еркелікті ойлап табу шығармашылығынан, ересек адамның болған нәрсеге таңдануынан, ересек адамның түсінбеуінен (оны кім жасағанын ересек адамның білмеуі, баланың білуі), әшкерелеуден, еркелігі үшін кешірілгенінен.

Бұл механизмді біле отырып, біз кейбір жағдайларда баламен бірге ойнап, кейбіреулерінің орнын толтырып, кейде бірге еркелей аламыз. Баланың ересек адаммен бірге еркелеп, жастықтарды лақтырысып ойнауы үшін жағдай жасау керек. Мұндай «заңды» әзілдер жақын байланыс пен өзара түсіністікке әкеледі.

Балалар
жылы
2022

БАЛАНЫ НЕЛІКТЕН ЕРКЕЛЕТУ КЕРЕК

Ата-аналар мен тәрбиешілерге
арналған 5 кеңес

5 КЕҢЕС

ЕРКЕЛІККЕ ДЕГЕН КӨЗҚАРАСТЫ ӨЗГЕРТУ

Ғылыми қауымдастық ойын-сауыққа жауап берудің төрт нұсқасын біледі: жазалау, таңдау, кешірім, көңіл көтеру.

Үлкендер баланың кішігірім еркелігіне түсінікпен қарап, оларды кешіруге немесе байқамауға дайын болған кезде, таңдау нұсқасына тоқталу керек.

Ата-ана мен тәрбиеші баламен бірге көңіл көтеріп, белгілі бір жағдайларда балаға еркелеуге мүмкіндік беру үшін ережелер жасауы керек, ал белгіленген келісімдер бұзылса, бала мақсатты түрде жауап беруі керек. Егер үйде және балабақшада ойыншықтарды жинау талап етілсе, ал үйде бала мұны істегісі келмесе, алдап, ойыншықтарын төсектің астына тықса, онымен «ойын» ойлап табыңыз-заттарды арнайы шашып, жұмсақ ойыншықты кім алысқа лақтырады деп жарысуға болады.

